

Filosofie a nové úkoly

V minulosti se filosofové snažili vycházet od nepochybných premis či principů, a odtud teprve se pokoušeli dostat k závěrům (často protiřečícím běžné zkušenosti). Nakonec se tento postup stal neudržitelným, došlo k odvratu od filosofie (toho typu), a na čas zvítězil duch tzv. pozitivismu, pozitivních vědomostí. Došlo nejen k vydělení jednotlivých věd z filosofie a pokusům o jakési „osvobození“ od filosofie (a jejích „metafyzických předsudků“), ale k řadě pokusů o osamostatnění stále užších odborných „věd“ od jiných věd. A došlo to tak daleko, že se začala všeobecně pociťovat potřeba a přímo nutnost větší spolupráce mezi obory, o ustavení nových vědeckých disciplín napříč rozdělení podle odbornosti a o interdisciplinaritu, která by pronikala do jednotlivých disciplín. Dnes je rozsah a kvantita našich vědomostí a poznatků tak obrovská, že o cestě dalšího poznávání začínají rozhodovat instituce i jednotlivci, kteří k tomu postrádají příslušnou kompetenci, ale vládnou nezbytnými prostředky (finančními a mocenskými), zatímco celé oblasti vědomostí a poznatků jsou marginalizovány, opomíjeny a často přímo zapomínány. V důsledku toho se v hlavách filosofů prosazují myšlenky na nové postupy: nejde už o získávání nějakých závěrů z principů, nýbrž o nové a nové pokusy o formulování nových principů (a třeba ne těch docela „prvních“), aby takovým jakoby experimentální nasazením výchozích perspektiv bylo možno dojít k novým pohledům na všechno to, co až dosud jakoby „známe“, ale co se před námi zatím tyčí jako pouhá hromada vědomostí a tzv. „faktů“. Každé takové nové experimentální nastartování východisek (spíš pořádajících než uchopujících) může otevřít pohled z jiné strany či spíše z jiného pořadí a řádu. Mnoho z dosavadních tradic musí být upravováno, opravovány, měněno, někdy zavrhováno a nahrazováno něčím jiným, a proto bude nutně narážet na setrvačné a konzervativní tendence. Ovšem bude to zřetelným příznakem nových přístupů a také nových postupů, mnohem kritičtějších vůči sobě samým, než jak tomu bylo (/a jak to bylo vůbec možné) v minulosti.

(Písek, 100406-1.)